

Saaristomeren Vänön saaristolintulaskennat vuosina 2019–2023

Loppuraportti

Rannikko-Life

Antti Below

Hanke on saanut rahoitusta Euroopan unionin LIFE-ohjelmasta. Aineiston sisältö heijastelee sen tekijöiden näkemyksiä, eikä Euroopan komissio tai CINEA ole vastuussa aineiston sisältämien tietojen käytöstä.

Yleistä

Tämä on yhteenveto vuosina 2019 ja 2023 Saaristomeren Vänön saaristossa 68 valtion saarella tehdyistä pesimälintulaskennoista. Laskentojen tavoitteena oli seurata RannikkoLife-hankkeessa isoapollioperhosen ravintokasvin isomaksaruohon kantojen elvyttämiseksi tehtyjen hoitotoimien vaikutuksia samoilla saarilla pesiviin saaristolintuihin. Ne mukana olleet vanhan vakioseuranta-alueen saaret, joihin ei kohdistunut hoitotoimia, toimivat vertailusaarina hoitotoimien kohteena oleville saarille.

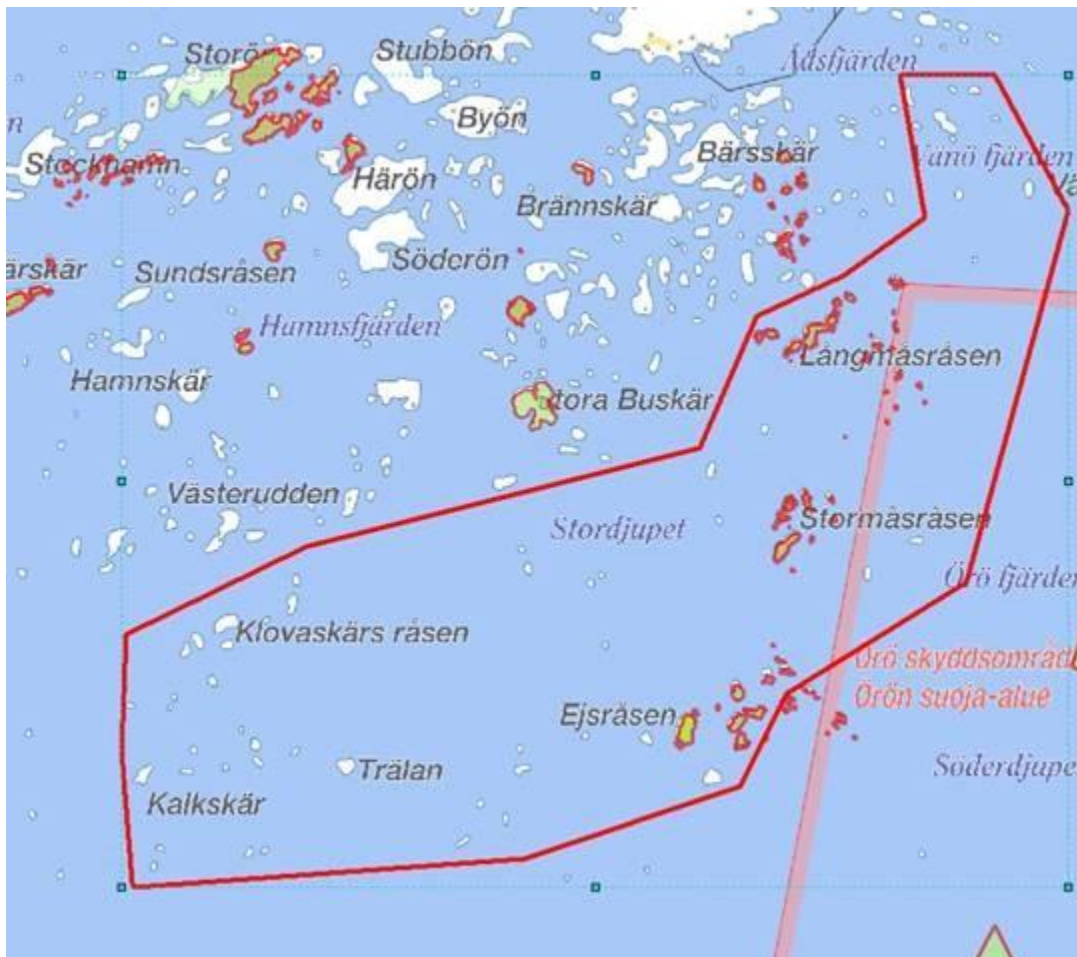
Aineisto ja menetelmät

Pesimälinnustolaskennat tehtiin pohjatiedon keruuna mahdollisille hoitotoimille sekä hoitotoimien vaikutusten seurantaan jatkossa. Hoitotoimia tehtiin pääasiassa isoapollioperhosen hoidon näkökulmasta. Saaret kuuluvat Saaristomeren SPA-alueeseen ja seurannan tavoitteena oli selvittää, miten hoitotoimet vaikuttavat linnustoon.

Laskennat tehtiin molempina seurantavuosina 2019 ja 2023 kahdella laskentakerralla, joista ensimmäinen tehtiin toukokuun alussa ja toinen kesäkuun alkupuolella. Helsingin luonnontieteellisen keskusmuseon saaristolintulaskentojen ohjeiden mukaisesti saaristolintulaskennat tulisi tehdä kahdesti tai jopa kolmesti, jotta kaikkien mahdollisesti pesivien lajien pesinnät olisivat käynnissä ja havaittavuus on hyvä. Ensimmäisen laskentakierroksen ajoitus osuu parhaiten haahkan, merihanhen ja isojen lokkien pesinnän ajoitukseen, jälkimmäinen laskentakierros muihin lajeihin. Kyseisten lajien esiintyminen ulkosaaristossa on vähentynyt merkittävästi merikotkan ja vieraspetojen yleistymisen myötä. Vuoden 2019 ensimmäinen laskentakerta tehtiin 6.–8.5. ja uusintalaskenta 3.–5.6. Vuoden 2023 ensimmäinen laskentakierros tehtiin 8.–12.5. ja toinen 5.–8.6.

Vuoden 2019 laskennoissa olivat mukana Metsähallituksen laskijat Antti Below, Erkki Virolainen ja Roland Vösa sekä Arkipelagia -seurasta Jouko Högmander, Mikko Jokinen ja Markku Lappalainen. Vuonna 2023 laskijat olivat Antti Below, Mikko Jokinen, Markku Lappalainen ja Roland Vösa.

Laskennat tehtiin pääosin maihin nousten ja saaret tarkkaan kiertäen. Muutamassa tapauksessa, kun tuuliolosuhteet eivät mahdollistaneet turvallista rantautumista, tehtiin laskenta veneestä käsin saari hitaasti kiertämällä. Maihin noustessa vaikeasti löydettäviä pesiä ei pyritty etsimään vaan havainnointi perustui pääosin aikuisten lintujen havainnointiin, mutta tiiroilla ja lokeilla myös pesälaskentoihin. Tulokset huomioitiin saarten parimääräarvioissa. Laskentatulokset on tallennettu Metsähallituksen ylläpitämään valtakunnalliseen saaristolintuaineistoon.

Kuva 1. Laskenta-alue Kemiönsaaren Vänön ulkosaaristossa (© Maanmittauslaitos 2025).

Hoitotoimet isoapollosaarilla:

Ejskär kurturuusun poistoa pienellä alalla

Örskär kurturuusun poistoa pienellä alalla

Örs ören kurturuusun poistoa pienellä alalla

Rottenskär kurturuusun poistoa pienellä alalla

Höga Måsskär kurturuusun poistoa, katajikon raivaus ja kulotus 0,2 ha:n alalla

Långa Måsskär katajikon raivaus+poltto n. 0,4 ha:n alalla

Långmåsgrundens kurttureusun poistoa pienellä alalla

Elvingskärillä, Kalkskärillä ja Krackskärillä oli suunniteltu tehtäväksi hoitotoimia, mutta niitä ei lopulta toteutettu hankkeessa.

Tulokset

Saarikohtaiset tulokset ovat taulukoituna raportin lopussa liitteinä.

Tehtyjä isoapollonperhosen hoitotoimia tehtiin seitsemällä aiemmin mainitulla saarella. Hoitoalat olivat usein pieniä eikä niillä ole havaittu olleen merkittäviä vaikutuksia linnustoon toteuttamisvaiheen aikana eikä sen jälkeen. Hoitosaarten linnustomuutoksissa ei havaittu merkittäviä negatiivisia eroja ei-hoidettuihin vertailusaariin, vaan lintujen kokonaisparimäärät nousivat myös hoitotsaarilla. Suurimmilla hoitoaloilla (maksimi 0,4 ha raivausta ja polttoa) voi olla linnustoon jotain vaikutusta, mutta toimenpiteiden läheisyyden takia seurantaan nähden vaikutuksia on mahdotonta tässä vaiheessa arvioida luotettavasti. Vaikutukset pystytään arvioimaan vasta vuosia myöhemmin linnustoseurannan jatkuessa LIFE-hankkeen jälkeen.

Hoitotsaarilla parimäärät kasvoivat 353 parista 415 pariin (17,6 %) ja kontrollisaarilla, joissa hoitotoimia ei tehty 1042 parista 1409 pariin (35,2 %). Hoitotoimet tehtiin pesimäajan ulkopuolella, joten suoraa vaikutusta toimilla ei lintuihin ollut. Vielä on epäselvää, vaikuttiko tutun pesimäympäristön muutos saaren vakituisiin pesijöihin niiden saapuessa hoitotoimien jälkeen saareen pesimään aiheuttaen vähäisemmän parimäärien kasvun kuin vertailusaarilla. Vaikutuksia voidaan arvioida vasta myöhemmin seurannan jatkuessa.

[illegible]

Haahka	SOMMOL	8	2			3	1		2						2	3			
Lapintiira	STEAEA	135	27		1	19	10		8	1	3		1	1	5	7	3		50
Merikihu	STECUS			1	1	1	1				1								
Kalatiira	STEHIR	3	15																
Pensaskerttu	SYLCOM																		
Hernekerttu	SYLCUR							1	4										
Ristisorsa	TADTAD																		
Punajalkaviklo	TRITOT	1	2				1	2	2		1				1	2	1		
YHTEENSÄ		170	106	1	3	46	40	21	50	8	17	2	6	7	18	35	37	24	73

Haahka	SOMMOL								4	1	3	2		3	1			1	
Lapintiira	STEAEA	4	1	2				12	4		1	4	3	6	3	2	13	20	
Merikihu	STECUS													3	1	1			
Kalatiira	STEHIR								1										
Pensaskerttu	SYLCOM								1			1							
Hernekerttu	SYLCUR		1							1									
Ristisorsa	TADTAD																		
Punajalkaviklo	TRITOT		1			1		1		1				4		1		1	
YHTEENSÄ		9	23	5	13	2	5	29	19	10	11	19	28	32	94	12	44	2	43

Haahka	SOMMOL		1	1	1			4			1		3	1	1	1	2		1
Lapintiira	STEAEA	1					1	1	4	9	25	1	2	17	1				2
Merikihu	STECUS										1			1					1
Kalatiira	STEHIR																		
Pensaskerttu	SYLCOM																		
Hernekerttu	SYLCUR							1											
Ristisorsa	TADTAD																		
Punajalkaviklo	TRITOT							1	1									1	
YHTEENSÄ		2	3	4	16	0	5	11	14	21	55	23	19	35	25	3	9	6	17

Haahka	SOMMOL						1	6	1	1		2		1	2	1			1
Lapintiira	STEAEA	1	1	6	1		1	4	3	14	2	10		36	8		1	1	1
Merikihu	STECUS					1	1												
Kalatiira	STEHIR						1		1						1		1		
Pensaskerttu	SYLCOM							1	1										
Hernekerttu	SYLCUR							1											
Ristisorsa	TADTAD											1							
Punajalkaviklo	TRITOT		1					2	1	1	1			1	1				
YHTEENSÄ		5	7	15	32	3	9	36	31	26	10	33	31	65	35	5	8	8	8

Laji, taulu 5	Lyhenne	Långmåsgru nden S 19	Långmåsgru nden S 23	Långskär 19	Långskär 23	Löfskär 19	Löfskär 23	Norra Tenskär 19	Norra Tenskär 23	Norröarna N (Vänö) 19	Norröarna N (Vänö) 23	Norröarna S (Vänö) 19	Norröarna S (Vänö) 23	Norrören 19	Norrören 23	Rottenskar 19	Rottenskar 23	Rödlandet (Vänö) 19	Rödlandet (Vänö) 23
Luhtakerttunen	ACRRIS																		
Kiuru	ALAARV																		
Lapasorsa	ANACLY										2	1	3		2				1
Tavi	ANACRE						1								1		2		
Haapana	ANAPEN																		
Sinisorsa	ANAPLA									1	1				1				
Harmaasorsa	ANASTR										1			1					
Merihanhi	ANSANS											1	1						
Luotokirvinen	ANTPET			1	2	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	2	1	2	1
Niittykirvinen	ANTPRA																		
Karikukko	AREINT				1					1	1	1	1	1	1			1	
Tukkasotka	AYTFUL									1			2		1				1
Valkoposkihanhi	BRALEU																		
Riskilä	CEPGRY													1					
Tylli	CHAHIA			1		1				1				1	1				
Varis	CORNIX										1		1				1		
Kyhmyjoutsen	CYGOLO					1			1	1	1		2	1		1		1	1
Meriharakka	HAEOST			1	1			1	2		1	1	1	2	2			1	1
Harmaalokki	LARARG								1										1
Kalalokki	LARCAN		1	1	1					1	3		2		1		1	1	2
Selkälokki	LARFUS																		
Merilokki	LARMAR						1												
Naurulokki	LARRID										4				1		1		
Pilkkasiipi	MELFUS									2						2			
Isokoskelo	MERMER																		
Tukkakoskelo	MERSER				2					1	2				1	1			1
Västäräkki	MOTALB	1	1	1	1			1	1	1	1	2	1	1	2		1	1	1
Kivitasku	OENOEN			1	1						1	1		1	1		1		
Pajulintu	PHYLUS							1								1			

Haahka	SOMMOL				1					1	1			2		2	2	1	
Lapintiira	STEAEA	2		2				1		4		9	1	6	9				3
Merikihu	STECUS				1					1									
Kalatiira	STEHIR	1							1		1		1		1		1	1	
Pensaskerttu	SYLCOM																		
Hernekerttu	SYLCUR																		
Ristisorsa	TADTAD																		
Punajalkaviklo	TRITOT				2					1	1	1	1		1		1		
YHTEENSÄ		4	2	8	13	3	3	5	7	18	23	19	18	18	27	9	12	9	13

Laji, taulu 6	Lyhenne	Rödsjär (Öröfjärden)	Rödsjär (Öröfjärden)	Rögrund 19	Rögrund 23	Römskär (3 luotoa) 19	Römskär (3 luotoa) 23	Silkonskär 19	Silkonskär 23	Stora Middagsklob	Stora Middagsklob	Stora Måsskär 19	Stora Måsskär 23	Stora Ådskär 19	Stora Ådskär 23	Svartlandet 19	Svartlandet 23	Svartlandet 50 S 19	Svartlandet 50 S 23
Luhtakerttunen	ACRRIS																		
Kiuru	ALAARV																		
Lapasorsa	ANACLY		1	2															
Tavi	ANACRE				1														
Haapana	ANAPEN																		
Sinisorsa	ANAPLA				1										2				
Harmaasorsa	ANASTR																1		
Merihanhi	ANSANS																		
Luotokirvinen	ANTPET	2	3	1		2	2	1	2	1	2	2	3			1	2	1	1
Niittykirvinen	ANTPRA				1			1						1					
Karikukko	AREINT		1	1	2	2		1						1	1	1			
Tukkasotka	AYTFUL			2															
Valkoposkihanhi	BRALEU																		
Riskilä	CEPGRY																		
Tylli	CHAHIA			2	1									1	2				
Varis	CORNIX											1	1	1					
Kyhmyjoutsen	CYGOLO		1	2	3	1		1	1	1									
Meriharakka	HAEOST		1	2	1	1		1	1				1	1	3		1		
Harmaalokki	LARARG				2			1											
Kalalokki	LARCAN		2	7	5	3	1		2					2	1		1		1
Selkälokki	LARFUS																		
Merilokki	LARMAR			1	1														
Naurulokki	LARRID			1	8														
Pilkkasiipi	MELFUS					2	10												
Isokoskelo	MERMER																		
Tukkakoskelo	MERSER			1	3						1		1				1		
Västäräkki	MOTALB		1	1	1	1	2	1	1		1	1	2	1	2	1	1		1
Kivitasku	OENOEN	1	1	1	1		1		1		1	1			1	1			1
Pajulintu	PHYLUS											1		1					

Haahka	SOMMOL			4	2	2						14	7		1				
Lapintiira	STEAEA		1	18	15	3	1	12		1			1	14	3		1		1
Merikihu	STECUS							1											
Kalatiira	STEHIR			2									1						
Pensaskerttu	SYLCOM																		
Hernekerttu	SYLCUR		1				1							1					
Ristisorsa	TADTAD						1								1				
Punajalkaviklo	TRITOT			1				1	1				1	1	1			1	
YHTEENSÄ		3	13	49	48	17	19	21	9	3	5	20	18	25	18	4	8	2	5

Laji, taulu 7	Lyhenne	Söderlandet 19	Söderlandet 23	Söderören 19	Söderören 23	Södra Tenskärs 19	Södra Tenskärs 23	Tavelgrunde n C.19	Tavelgrunde n C.23	Tavelgrunde n N.19	Tavelgrunde n N.23	Tavelgrunde n E.19	Tavelgrunde n E.23	Tenskärs klobben 19	Tenskärs klobben 23	Trälan 19	Trälan 23	Västra Flaskkärs 19	Västra Flaskkärs 23
Luhtakerttunen	ACRRIS																		
Kiuru	ALAARV																		
Lapasorsa	ANACLY			1	1														
Tavi	ANACRE				1														
Haapana	ANAPEN																		
Sinisorsa	ANAPLA	1				1										1			
Harmaasorsa	ANASTR							1											
Merihanhi	ANSANS																		
Luotokirvinen	ANTPET	1	1	2	5		2	1			1	1	1	1	1		2		
Niittykirvinen	ANTPRA															1			
Karikukko	AREINT	1	1	4	1	1	1	1	1		1	1							
Tukkasotka	AYTFUL		1	1	1			3	5		1	1							
Valkoposkihanhi	BRALEU																		
Riskilä	CEPGRY	3	4																
Tylli	CHAHIA			3	3	1									1				
Varis	CORNIX															1	1		
Kyhmyjoutsen	CYGOLO	1	1		1	1	1	1	1		1	1		1	1		1		
Meriharakka	HAEOST				3		1		1		1						1		
Harmaalokki	LARARG				1			2											1
Kalalokki	LARCAN	10	13		3	1	1	4	6	1	6		4			1			2
Selkälokki	LARFUS																		
Merilokki	LARMAR	1								1	1	1	1	1					
Naurulokki	LARRID				1				2										1
Pilkkasiipi	MELFUS		1				1				1				2				
Isokoskelo	MERMER																		
Tukkakoskelo	MERSER																		
Västäräkki	MOTALB		1	2	2	1				1	1	1	1		1	1	1		1
Kivitasku	OENOEN		1		2	1										1	1		
Pajulintu	PHYLUS															1			

Haahka	SOMMOL			2				3	2	2	1	1				9	2		
Lapintiira	STEAEA	3	4	40	107	2		35	13		8	4	3			1	1		1
Merikihu	STECUS	1	1		1				1						1				
Kalatiira	STEHIR			1	2		2		13		2								
Pensaskerttu	SYLCOM																		
Hernekerttu	SYLCUR																		
Ristisorsa	TADTAD																		
Punajalkaviklo	TRITOT		1	1	2			1	1		1	1							
YHTEENSÄ		22	30	57	137	9	9	51	47	5	26	12	10	3	7	17	10	0	6

Haahka	SOMMOL	2		1	2		2	1	2	1	2	88	56
Lapintiira	STEAEA	1		60	13	4	18	5	85	1	1	522	496
Merikihu	STECUS					1	1					9	16
Kalatiira	STEHIR			1				90	20			100	64
Pensaskerttu	SYLCOM											2	2
Hernekerttu	SYLCUR									1		4	9
Ristisorsa	TADTAD											1	2
Punajalkaviklo	TRITOT		1	1	1			2	4			23	43
YHTEENSÄ		7	14	89	45	10	56	130	189	11	13	1395	1824

1397